

Země, kde nevládne čas, ale po-ČAS(í) Grónsko

Každý rok si dopřávám dovolenou, na kterou jedu nebo letím úplně sama. Někdy už půl roku dopředu kupuji letenku. Nemusím s nikým řešit termín ani průběh dovolené, všechno je jen na mně. Žádný přesný plán. Svoboda, volnost, klid a usebrání... To je ta nejužasnější dovolená. Čas a prostor jen pro mne.

Vždy mne přitahovaly severské země. Když mi bylo dvacet, strávila jsem delší čas nad polárním kruhem v Norsku a Švédsku. Zažila jsem tam zimní měsíce bez slunce i polární dny, kdy tam dozrávají jahody, protože slunce nezapadá ani o půlnoci. V posledních letech jsem navštěvovala Island a letos v červenci jsem se vydala do Grónska s touhou pobýt co nejseverněji na západním pobřeží. Zažít život v inuitské rodině, 350 km za polárním kruhem. V době, kdy lidé cpou do kufru plavky a opalovací krémy, já balila kulich, péřovku, neoprénové ponožky, repelent a teplé Jägrovo spodní prádlo.

Změna plánu

Z Kodaně jsem letěla do Nuuku, hlavního města Grónska. Hned po přiletu jsem zjistila, že všechny lety dále na sever byly kvůli počasí zrušeny. V Grónsku to funguje tak, že pokud jsou na několik dní zrušené lety, snaží se vás ubytovat někde v dostupné vzdálenosti. A protože lidí, kteří potřebují ubytování, je víc než kapacita námořních ubytoven a hotelů, zahrajete si hru „ulov si svoji postel“. Rozesmála mne hláška letušky: „Prosím, pokud tu někoho znáte, u koho se můžete vyspat, tak mu zavolejte.“ (A dopravte se tam.) Já jsem v Grónsku nikoho neznala, tak jsem se vydala k přepážce Air Greenland, kde jsou na podob-

né situace připraveni. Nafasovala jsem stravenky na tři dny, poukázku na ubytování a lístek na autobus s tím, že možná to NĚKDY poletí. Kdy? „I don't know.“ V Nuuku není celkem co dělat, je to ospalé průmyslové přístavní město, obchody, restaurace, kostel... Prošla jsem si okolí hotelu, nasávala atmosféru poklidného chladu a začala se ladit na TADY a TED. Je zajímavé čekat a nevědět, co přinesou další okamžiky, kde se ocitnete, kdy poletíte, kdy pojede nějaká loď, aby vás přiblížila k cíli. Naučí vás to na svých plánech nelpět a přijímat všechno, co k vám přichází.

V Ledové zátocě

Seděla jsem si tak v Nuuku u oběda a svého prvního piva za 300 Kč a přemítala, co tady budu ty tři dny dělat. Najednou zvoní telefon. „Kde jste? Vypravili jsme extra letadlo, stihnete být do půlhodiny na letišti?“ Za dvacet minut sedím v letadle. Za další dvě hodiny 350 km nad polárním kruhem. Všechno je zase jinak. V Grónsku nevládne čas. Letí se prostě ve chvíli, když se udělá hezky. I s tím, že se z pokusu o přistání můžete zase vrátit do bodu odletu. Přiletěla jsem do Jakobshavnu–Ilulissatu. Je to městečko založené v roce 1741 Jakubem Severinem, potomkem českých vystěhovalců. Ten zde v 18. století zařídil grónskou obchodní stanici. Ilulissat zna-

mená v grónštině „Ledová zátoka“ a místní ledovcový fjord je od roku 2004 součástí světového dědictví UNESCO. Říká se mu také malebná „grónská perla“ plná ledovcových královen. Z ledovce se tady totiž odlamují obrovské kry, které jsou vysoké až 100 metrů, což je jen devítina jejich skutečné velikosti. Zbytek se skrývá v hlubinách moře. Toto přírodní divadlo nevidíte nikde jinde na světě.

Kry za oknem

Přivítání v inuitské rodině, kde jsem měla domluvené ubytování, bylo vlídné, i když při pohledu na pár metrů čtverečních malého pokojíku, který měl být na týden mým domovem, jsem si řekla: musím se holt uskromnit. Výhled z okna na záliv, kde pro-

plouvají obrovské kry, odlamující se z ledovce, mi to vynahradil. Každé ráno po probuzení jsem měla nový výhled na toto interaktivní ledovcové království. Pan domácí nemluvil anglicky, proto naše dorozumívání bylo velmi vstřícné: ruce, nohy, úsměv. Procvičila jsem tady svou kreativitu a důmyslnost. Ale domluvili jsme se na výletech lodí s jeho synem lovcem i na všem ostatním. Všichni ke mně byli velmi vstřícní a pohostinní. Zde jsem poprvé ochutnala velrybí maso nebo viděla zabitého tuleně, což se mi vnitřně přičilo, ale respektovala jsem, že jsem v jiné kultuře. Odmítnout nabízené pokrmy je u Inuitů nemožné, brali by to jako silně nezdvořilé.

Velrybí tanec

Hned druhý den jsme vyrazili lodí mezi ledovce a na velryby. Velryb je tady velké množství, nejčastěji keporkakové, velryby grónské, běluhy, narvalové a kosatky. Jejich odlov Inuity je řízené povolený. Cestou lodí do malé rybářské vesničky

Výlety lodí mezi plujícími ledovci byly zážitek (jezdila jsem každý den)

Na saních se štěňaty, na hlavě mám kšiltovku se sítkou proti komárům

vat se můžete za 5 DKK (cca našich 20 Kč) v budově místního úřadu, kde je i centrální prádelna. I bez tekoucí vody je tu úžasná vyhlášená rybářská hospoda H8 v budově skladu

Oqaatsut jsme velryby potkali. Nádhera! Jejich dýchání, zpívání, ladné pohyby připomínající tanec jsou zážitek na celý život. Víte, že největší velryba se vždy potápí první? Keporkakům se také přezdívali hudebníci oceánu. Samci zpívají 10–20minutové písně, kterými lákají samice. Bílé vzory na spodní straně jejich ocasní ploutve jsou pro každého jedince unikátní, podobně jako otisky prstů u lidí. Velryby jsou fascinující.

Rybářská hospoda H8

Dostat se sem, do vesničky Oqaatsut (což grónsky znamená Kormoráni) lze pouze lodí, vrtulníkem nebo v zimě na sněžném skútru anebo psím spřežením. Původně se jmenovala Rodebay, tedy Červený záliv, protože byla zbarvená krví velryb, které se zde zpracovávaly. Vesnička má v současné době 36 obyvatel. Není tu tekoucí voda, osprcho-

Královské grónské obchodní společnosti z roku 1894. Označení H8 na střeše vzniklo za 2. světové války pro navigaci ze vzduchu. Tak zrovna tady jsem dostala naservírovaného uzeného pižmoně, halibuta, krevety a soba. Oqaatsut nabízí fascinující pohled na tradiční arktický život v malém, izolovaném prostředí, kde místní komunita žije v harmonii s přírodou – bez aut, s malou populací, ale bohatou historií i kulturou. Je to místo, kde čas plyne vlastním rytmem, a každý návštěvník tu může nasát klid a divočinu Grónska.

Na moři s lovcem velryb

Grónská příroda mě uhranula. Obvykle bylo nad nulou, někdy dokonce +10 °C. V zimě tu bývá -30 °C a méně. Výlety lodí k ledovcům byly nezapomenutelné. Je to úchvatný pohled na plovoucí hory ledu, byt můj průvodce

Projížďka na kajaku

Každodenní výhledy s ledovcovými kulisami

S panem domácím jsem se dorozumívala hlavně úsměvem

Věhlasná restaurace H8

Velrybí tanec je fascinující

Frederik Petersen potvrdil varování klimatologů, že se ledovec velmi rychle rozpouští. Jaké dopady to bude mít v budoucnu na zdejší ekosystém a vůbec celou planetu, si asi málokdo dnes umí představit. Mimochodem být na moři s profesionálním lovcem velryb a tuleňů Frederikem byl velký zážitek. Je to jeho život, povolání se tu dědí po několika generacích. Má povolení ulovit jednu běluhu pro svou potřebu a druhou musí ulovit pro komunitu. Neloví pro potěšení, ale z nutnosti obživy a z tradice. Tak jako u nás máme jatka, drůbežárny, vepřárny a kravárny, tak v Grónsku konzumují velryby, ryby a tuleň. Tulením masem jsou krmeni i grónští tažní psi.

Za největším ledovcem

Další den jsem plula ještě dál na sever k ledovci, kde padají ledy do oceánu. Sermeq Kujalleq je jeden z největších a nejrychleji se pohybujících

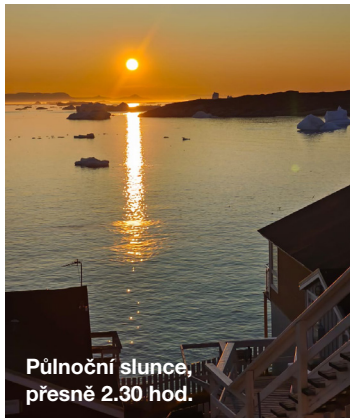
ledovců na světě. Čelo ledovce se pohybuje rychlostí až 20–40 metrů denně, což je na ledovec neobvykle rychlé. Každý rok „vyprodukuje“ tolik ledu, že by mohl zásobovat vodou celé USA na jeden rok. Zhruba 10 procent všech grónských ledových ker pochází právě odsud. Mimochoodem, existuje teorie, že trosky Titaniku mohly být zasaženy právě krou, která kdysi pocházela ze Sermeq Kujalleq – časový rámec by tomu odpovídal. V této oblasti se v letních měsících vyskytují miliony komárů, pokud se sem chystáte, vybavte se kšiltovkami se sítkou jako já, jinak vás sežerou. Vitají jakékoli zpestření turistickou krví!

Barevné domky

V Grónsku se musíte umět rychle zorientovat. Když je většinu roku země pokrytá sněhem a ledem a dlouhé měsíce je tma, poslouží k orientaci i jednotlivé barvy domků. Červené jsou ve-

Moje grónské AHA momenty

● Označení eskymak je v Grónsku urážka. ● Trénink nic nehodnotit je tu náročný. Zabíjení velryb a tuleňů mi fakt vadí. ● Statisíce komárů vyrobí interaktivní tetování. ● Pobyt v inuitské rodině mě zocelil. Když se o jeden záchod dělí cca 6–8 lidí, je to už fakt moc! (Pokud jste v Grónsku milionářem, můžete koupit pro všechny sousedy ve vesnici umělou trávu na fotbalové hřiště, jako to udělal místní pan Jens. Anebo si také můžete koupit pár metrů odpadového potrubí. Tekoucí voda je tu velký luxus. Pan Jens má prý i splachovací záchod!) ● Brát si s sebou do kufru čelovku v době, kdy tady slunce vůbec nezapadá, nemá fakt cenu...☺) A zářící slunce 24 hodin denně není žádná výhra. ● Možnost zakopat odpadové roury výhra je! ● Když si tohle všechno uvědomím, dojde mi i to, že my Češi jsme neskutečně rozmazlený národ! A právě i pro tyhle aha okamžiky cestuji, abych poznala svět i sama sebe. Abych si o to víc vážila všeho, co u nás v naší zemi a v našich domovech máme. Moc ráda se vracím s vděkem domů. A uvědomila jsem si, že mě nejsilnější zážitky nevznikají v luxusu, ale mimo mou komfortní zónu.

řejné budovy (přístav, radnice, kulturní dům, muzeum, kostel...). Žluté jsou zdravotnické služby (lékař, zubař, zdravotní služba). Modré domky jsou sídla „vodařů“, kteří se starají o vodní zdroje, zásobování pitnou vodou a odpady. Zelené jsou sídla opravářů a mechaniků, již umějí opravit nářadí, sněžný skútr a další stroje... Lovci mají na svých domech trofeje, parohy nebo rohy narvalů. Domky jsou většinou malé a jednoduché. Býval to kočovný národ, byli zvyklí si všechno sbalit a táhnout za lovem o kus dál. Inuité tvrdí, že u domku není důležité, co je venku, ale co je uvnitř. A to platí i pro člověka.

Bez lodě to nejde

Co je pro nás auto, je pro Inuity loď. Je to jejich zásadní součást života, protože bez lodí se nikam nedostanou. Silnice tu nevedou a letadla často ovlivňuje počasí. Ovšem přístav tu mají malíčký, většinu lodí mají lidé u svých domků. V minulosti řídily speciální otevřené lodě zvanou umiak ženy, zatímco muži z ní lovíli. Kajaky z tule-

ních kůží se šily na míru a místní z nich dokázali ulovit tuleně, dokonce i velrybu. Dnes už mají všichni motorové lodě. Lodě obecně tu jsou důležitým kulturním i společenským prvkem, asi jako když si u nás někdo zaparkuje před domem lamborghini a někdo starou ojetinu.

Drsná realita

Grónsko má i své temnější stránky, aspoň nám to tak může připadat. Byla jsem přesvědčená, že když jedu do jiné kultury, že nebudu hodnotit ani soudit, nežiju tady a neumím si představit, s čím vším se ve všedním životě místní obyvatelé potýkají. Ale nedařilo se mi to, nad některými praktikami se mi srdce svíralo. Tak například – všude venku jsou na řetězu uvázaní polární psi, vyjí a čekají na sněh. Jsou jich tady všude stovky. Volně směji pobíhat jen štenátka do šesti měsíců. Když začínou psi z celé vesnice výt, je to síla. I když místní říkají, že psi nevyvíjí, ale zpívají! O psy je však postaráno, jsou dopravním prostředkem, proto jsou dobře krmení i přes léto, přestože netáhnou. Je tu také poměrně hodně smetišť a skládek plné haraburd. Nemají kam nepotřebné věci vyvážet, tak co s ním? Odpadové potrubí vede nad zemí a splašky ústí do moře. Těžce jsem nesla, že doplňky (rukavice, kabelky, potahy...) a oblečení se tu šijí z tuleních kůží nebo že na jídelním lístku se běžně nabízí velrybí, pižmoní a tulení maso. Na kolnách jsem občas viděla odhozenou useknutou hlavu pižmoně nebo velrybí obratle. Zájímavou tradicí jsou vstupní brány do měst z velrybích čelistí.

Jitka Ševčíková

Foto: autorka, www.jitkasevcikova.cz

LuštiteLSKÉ PUZZLE

aneb **HOTOVOST
PRO RADOST**

**Vyměňte s námi
tajenku za peníze
na ruku.**

SOUTĚŽ

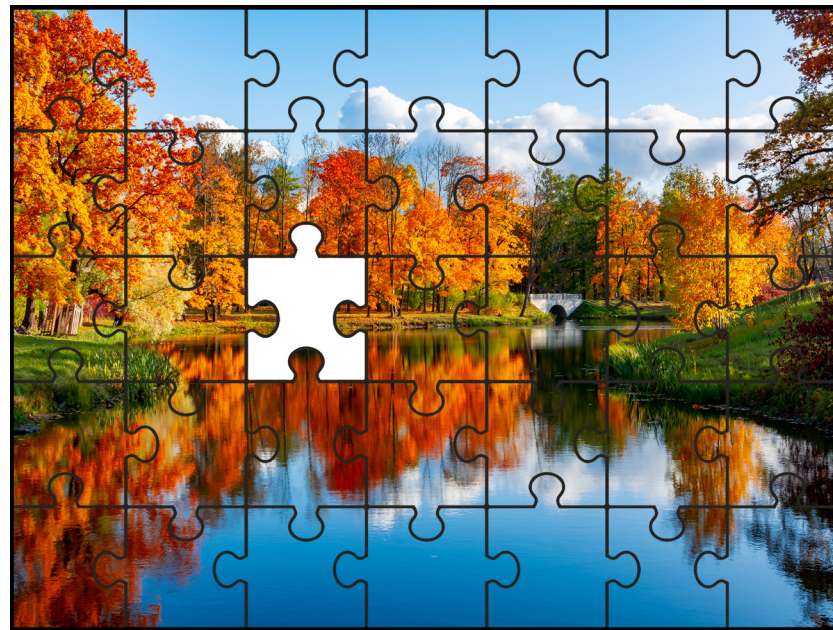
**Máte jednu kapsu prázdnou
a druhou vysypanou? Stačí
správně vyřešit tajenkovou**

2x 1 000 Kč

**skládačku,
a příjemná
hotovost
může
překvapit
právě vás.**

Jak vyhrát?

Celou tajenku složíte ze dvou částí – 1. část vám prozradí slovo u správného dílku patřícího do skládačky a 2. část vyluštíte v přesmyčkové křížovce.

ZAHRADA

PŘÍRODA

PODZIM

1. ČÁST TAJENKY

2. ČÁST TAJENKY

ČÁST JENKY	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	PAKO	MALE	LANO	ASAD	LT	NATE	MAKA		OROL	SIPO	KOLT	OLIN	DF
	KOMTESA		11					KAROLIN	8				12
	PLANETA							TOPOLÍ					
								HP					
	OLDA	3				LAMPION							SI
	ALKA					HOSTINA		1					KA

V přesmyčkové křížovce jsou místo legendy uvedena zpřeházená písmenka vyluštěných slov. Uspořádejte je tak, aby vzniklé výrazy dávaly smysl a správně se křížily.

POMŮCKA: AMER.	DARS	REMA	NIRVÁNA	DESPOTA
VOSA			9	
DIMA				
ERNE				5
PÁRD				
	MAJKA	SR		
		TARGO		
NAJA	4			
TARA				
GM			TOPOR	NATAL
OKAP				
NOTA				
	FARBIA	TR	2	
		DOPAD		
TOBA				
LODI				
PA	10		NÁKLAD	TIK TAK
KAFT				
SHNÍT				
				7
		KA		
		BOL		
	LTD			
	AL			
		6		